

Христо АНДОНОВ-ПОЛЈАНСКИ
Бранко ПАНОВ

ПРОФЕСОР
Д-р ВОИСЛАВ Д. КУШЕВСКИ

ПО ПОВОД 60-ГОДИШНИНАТА ОД НЕГОВОТО РАЃАЊЕ

ИМЕТО НА ПРОФ. В. Д. КУШЕВСКИ еден од истакнатите македонски историчари-научници, основоположникот на предметот методика на наставата по историја при Наставно-научната група за историја на Филозофскиот факултет во Скопје и еден од организаторите и заслужните луѓе за развојот на школството во СР Македонија — е добро познато во СР Македонија, во СФР Југославија, а и надвор од неа.

В. Д. Кушевски е роден на 28. јуни 1921 година во с. Тработивиште, Делчевско. Потекнува од учителско семејство. Уште од детски години тој бил усмерен од своите родители да ја продолжи традицијата на своето семејство: да стане народен учител. Своето образование го започнал во Куприја и Ниш, а го завршил во Скопје 1941 година, дипломирајќи во познатата Скопска учителска школа.

Само што станал учител во с. Бањани, Скопско, В. Кушевски морал да ја прекине својата учителска дејност поради отпочнувањето на Априлската војна 1941 година.

По окупацијата на Македонија, во септември 1941 година В. Кушевски бил мобилизиран во бугарската војска. Уште тогаш В. Кушевски ја делел судбината на својот напатен, окупиран македонски народ. Затоа, само што го завршил воениот рок во октомври 1943 година, В. Кушевски останал без работа и бргу се судрил со бугарската полиција. Како многумина напредни младинци од неговата генерација и тој активно ја помагал Народноослободителната војна, која македонскиот народ ја водел против германско-бугарските и италијанските фашистички окупатори и нивните домашни слуги, во заедница со другите југословенски народи и народности, под раководството на КПЈ и Јосип Броз Тито. Во крајот на август 1944 година стапил во редовите на Народноослободителната војска и

главно работел како радиотелеграфист во штабот на IV-та македонска народноослободителна бригада, а потоа и во штабовите на 50-та народноослободителна дивизија, Брегалничко-струмичкиот корпус, Главниот штаб на Народноослободителната војска и партизанските одреди на Југославија за Македонија, повторно во 50-та дивизија, сè до неговото демобилизирање во октомври 1945 година.

По ослободувањето В. Кушевски активно се вклучил во развојот на народната просвета на НР Македонија. Тој бил меѓу првите одбрани слушачи на Едногодишниот курс за предаватели во нижите класови на гимназиите, кој го организирало Министерството за просвета на НРМ; ја посетувал групата за историја и географија.

В. Кушевски откако успешно го завршил курсот, кој бил рангиран со завршена виша педагошка школа, бил поставен за наставник по историја во Средното економско училиште во Скопје во октомври 1946 година. Во ноември 1949 година во Министерството за просвета на НР Македонија е поставен за инспектор за наставата по историја во средните училишта. Со прекини оваа должност тој ја извршувал се до 1959 година. Во меѓувреме В. Кушевски ги извршувал и должностите: директор на гимназијата „Јане Сандански“ во Струмица (1952 г); директор на Средната фискултурна школа во Скопје (1952/1953 г.); наставник на Вишата педагошка школа во Скопје (1953 г.) и др. Истовремено со извршувањето на сите овие должности, В. Кушевски го усвои своето образование. Како вонреден студент во 1955 година дипломирал на Групата за историја при Филозофскиот факултет во Скопје.

Во 1959 година, В. Кушевски веќе како афирмиран педагог и историчар бил избран за асистент по предметот Општа историја на Филозофскиот факултет во Скопје. Само неколку години потоа, во 1961 година, бил унапреден во звањето предавач по предметот Методика на наставата по историја. Со тоа тој ги поставил темелите на оваа научна дисциплина на Филозофскиот факултет. Едновременно со вршењето на предавачката дејност, В. Кушевски усилно работел и на довршувањето на својата докторска дисертација, на тема: „Поставување на македонското прашање во Друштвото на народите“. По завршувањето и успешната одбрана на дисертацијата во декември 1965 година, В. Кушевски продолжил и натаму да го предава предметот Методика на наставата по историја. Во 1967 година бил унапреден во звањето доцент, 1972 година во вонреден професор, а во 1977 година и во редовен професор по истиот предмет.

За комплетирање на своите знаења од областа на Методиката на наставата по историја, В. Кушевски уште како доцент во 1968 година бил испратен од страна на Филозофскиот факултет во Скопје на двомесечен научен престој во Москва. Бил

гост на Катедрата по методика на наставата по историја при Педагошкиот институт „Владимир Илич Ленин“.

Научниот престој во СССР, како и постојаниот контакт кој го имал и има проф. В. Кушевски со одделните југословенски центри, му овозможило на овој комплетен наш историчар-методичар уште повеќе да ја развие и афирмира методиката на наставата по историја како во СР Македонија, така и надвор од неа. Во прв ред тоа тој го чинел и чини преку изградувањето на бројни наставници по историја, преку уредувањето на рубриката „Настава по историја“ во списанието „Историја“, орган на Сојузот на историските друштва на Македонија, потоа преку учеството во Редакцијата на југословенското списание за методика на наставата по историја „Настава повијести, Поук згодовине и Настава по историја“, орган на Сојузот на историските друштва на Југославија, како и преку учеството во работата на повеќе републички, сојузни и меѓународни семинари, симпозиуми и конгреси. Особено забележливи биле научните реферати на проф. В. Кушевски на V-от конгрес на историчарите на Југославија, одржан во Охрид 1969 година, на кој поднел реферат на тема: Некои искуства од педагошко-методското образование на студентите од историската група на Филозофскиот факултет во Скопје“, на III-от Меѓународен симпозиум за наставата по историја на социјалистичките земји, одржан во октомври 1969 година во Будимпешта и Дебрецин, НР Унгарија, каде поднел реферат на тема „Градот Скопје како пример на воспитувањето на интернационализмот“ и др.

Проф. В. Кушевски како истакнат и признат методичар-историчар зела учество и во работата на повеќе југословенски комисији, делегации, друштва итн. Меѓу другото бил член на званичната југословенска група, формирана од Управата на Сојузот на историчарите на Југославија, која зела учество на III-от Меѓународен симпозиум за наставата по историја, потоа бил преставник на југословенската национална комисија на УНЕСКО, која зела учество на Меѓународната конференција, организирана од југословенската комисија на УНЕСКО, одржана во Белград 1968 година, член на југословенско-полската комисија за анализа на учебниците по историја и географија, која работела во Белград и во Познањ (1970—1971 г.) и др.

Своите научни постигања од областа на методиката на наставата по историја, како и воопшто од историската наука, проф. В. Кушевски ги презентирал и преку објавувањето на повеќе учебници и помагала по историја за средните осумгодишните училишта, самостојно и во заедница со други автори, потоа преку одржувањето на предавања пред студентите на Вишата педагошка школа во Скопје, преку Радио телевизија Скопје, преку држење предавања на студентите — постдипломци од областа на историјата на македонскиот народ при Филозофскиот факултет во Скопје, преку постојаната настава која ја држи од областа на историјата на физичката култура на

студентите при Факултетот за физичка култура во Скопје, како и преку држење предавања од методологијата на научно-истражувачката работа од областа на историјата на физичката култура на студентите-постдипломци при Медицинскиот факултет во Скопје.

Научното творештво на Проф. Д-р Воислав Д. Кушевски можно е да се разгледува низ призмата на неговата ангажираност во разработката на проблемите на наставата по историја и врз проблематиката од периодот на двете војни и Народната и социјалистичката револуција.

Во своето прво определување кон научната работа (почнувајќи од 1955 година) В. Кушевски се ориентирал кон проблемите од наставата по историја. Сè до денес таа негова благородна ориентација останува кардинална негова определба.

Главниот акцент во неговата ориентација во разработката на проблемите од наставата по историја е свртена во разгледување на проблемите на методиката, нејзината поставеност, историски развој, специфичности и форми за усовршување на оваа дисциплина. Тоа се разни прашања поврзани со методските недостатоци во учебниците по историја, застапеноста на одделни клучни проблеми и настани во наставата по историја, разработка на одделни примери од образовниот процес, од областа на историјата во одделни историски периоди како од општата, така и од националната историја на југословенските народи и народности. Од интерес се и неговите опсервации по прашањето за единствен југословенски учебник по историја, улогата на нагледните средства, улогата на личностите, програмите по историја во сите образовни фази, изградувањето на наставниот кадар по историја, педагошко-методското изградување на студентите по историја, за искуствата на нивното методско оспособување, улогата на наставникот во марксистичкото образование и воспитување, како и плејада други проблеми од областа на воспитанието и образованието.

Проф. Кушевски е еден од оснивачите и најактивните истражувачи на физичката култура во Македонија. Тој е и долгогодишен уредник на годишникот „Прилози за историја на физичката култура во Македонија“.

Почнувајќи од 1963 година натаму В. Д. Кушевски сам или во коавторство, интензивно и мошне успешно работи во пишувањето на учебници по историја. Тој е автор на повеќе учебници и историски читанки. Најпрвин тоа се истории за VIII одделение (во неколку изданија преведени и на јазиците на народностите во Македонија), потоа за I клас на гимназиите (со коавторство), во повеќе изданија, преведени и на јазиците на народностите во Македонија). Неговиот придонес во составувањето на овие помагала е особено значаен во актуелизирањето на современите достигнувања во историографијата и нивно презентирање на соодветно ниво во учебниците.

Научно-истражувачката работа на В. Д. Кушевски била и е ориентирана и кон разработка на разновидни проблеми од историјата на периодот помеѓу двете војни, Народната и социјалистичката револуција. Акцентот на неговата научно-истражувачка работа главно бил свртен кон архивско и друго разработување на проблемот за поставеноста на македонското прашање пред Друштвото на народите. Ова прашање било предмет и на неговата докторска дисертација, за што дал солиден труд, за прв пат разработен на вакво научно ниво. Но, проф. Кушевски не останал на својата докторска дисертација, туку, продолжително работи и ден денес на овој интересен проблем. Резултатите од своите испитувања, главно оригинални и архивски, започнал да ги објавува од 1967 година наваму. Од страна на Архивот на Македонија и Филозофскиот факултет во Скопје проф. Кушевски бил повеќе пати испратен на истражувачка работа во наши и странски архиви, посебно во Швајцарија. Во таа смисла голем е неговиот придонес во збогатувањето на архивското благо за поновата историја на македонскиот народ. Објавени се бројни научни и стручни трудови за разновидни аспекти од оваа проблематика. Тие се одликуваат со оригиналноста во приодот, придржувањето до архивскиот материјал и со критичен однос кон постојаната литература. Со тоа, авторот и го обрна вниманието на истражувачите по оваа проблематика.

Со тоа не се заокружува научно-истражувачката дејност на В. Д. Кушевски. Напротив, неговиот ентузијазам, умешност во одбирањето и разработката на проблемите, како од областа на наставата по историја, така, и од проблемите од периодот на нашата историја од двете војни, Народната и социјалистичката револуција, претставува голем залог за натамошен творечки ангажман на овој трудољубив работник на полето на историската наука.

Освен разноврсната наставно-научна преокупација, проф. В. Кушевски спаѓа во редот и на општествено ангажираните луѓе. Тој е еден од оснивачите на првата училишна мрежа во СР Македонија, еден од оснивачите на Сојузот на историските друштва на Македонија и негов претседател, еден од оснивачите на списанието „Историја“ и долгогодишен одговорен уредник, бил член на Научниот совет на ИНИ, на Одборот за негување на борбените традиции од Народноослободителната борба на Главниот одбор на Сојузот на здруженијата на борците од НОБ на Македонија, член на Педагошкиот совет на СРМ, член на Универзитетскиот комитет на СКМ, член и потпретседател на Републичката комисија за историја на физичката култура на Македонија при Комитетот за физичка култура на СРМ и член-кореспондент на меѓународната асоцијација за историја на физичката култура при УНЕСКО.

За својата сестрана наставно-научна и општествена дејност, проф. Кушевски е удостоен со повеќе општествени при-

нанија: медал на трудот и медал за храброст од Претседателот на Републиката, благодарница од работната организација за издавање учебници и наставни средства „Просветно дело“ — Скопје, по повод 35-годишнината од нејзиното оснивање, признание од Советот на Републичкиот завод за унапредување на образованието и воспитувањето — Скопје, по повод 25 годишнината од оснивањето на Заводот, спомен — плакета од издавачкото претпријатие „Просветно дело“ — Скопје, по повод 25-годишнината од своето работење, признание од Извршниот одбор на Сојузот на друштвата на историчарите на СРМ по повод 20-годишнината од основањето на Сојузот, благодарница од Универзитетската печатница при Универзитетот „Кирил и Методиј“ — Скопје, по повод 25-годишнината од оснивањето на печатницата, благодарница од Економското училиште „Борис Кидрич“ — Скопје, по повод 50-годишниот јубилеј, повелба од Филозофскиот факултет при Универзитетот „Кирил и Методиј“ — Скопје, по повод 30-годишнината од неговото постоење, плакета од сојузниот одбор на Сојузот на здружението на борците на НОД на Југославија за посебен придонес во работата и развојот на организацијата и др. Проф. Кушевски исто така е добитник и на републичката награда „Климент Охридски“ за 1975 година.

Со одбележувањето на 60-годишнината од раѓањето на проф. В. Кушевски, сите негови колеги и студенти од Наставно-научната студиска група по историја при Филозофскиот факултет во Скопје, како и сите историчари од СР Македонија, а и пошироко, цврсто се убедени дека неговата педагошка и творечка активност ќе продолжи да се одвива и натаму по траираните патеки, со истата онаа животна енергија која му овозможи на овој наш сестран творец да го збогати своето научно творештво со значајни остварувања од областа на методиката на наставата по историја, посебно, и историската наука, воопшто.